

στο σπίτι

Μέριλιν Ρόμπινσον

στο
σηίτι
μυθιστόρημα

Μετάφραση-επιμέλεια έκδοσης:
Βασίλης Αργυριάδης

Έν πλώ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Home*

First published in the USA in 2008 by Farrar, Straus and Giroux

Copyright © Marilynne Robinson 2008

© (Για την ελληνική έκδοση) Εκδόσεις Έν πλῶ

Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60

Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238

e-mail: info@enploeditions.gr

www.enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Φεβρουάριος 2012

ISBN: 978-960-9550-03-1

*Για τον Noah
την Elise
και τη Beatrice*

Οι αριθμημένοι δείκτες του κειμένου παραπέμπουν
στις σημειώσεις του μεταφραστή της σελ. 463

«ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΙΝΕΙΣ, ΓΚΛΟΡΙ! ΜΑΛΙΣΤΑ!», ΕΙΠΕ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ της και η καρδιά της ράγισε. Εκείνος επιχείρησε ένα σπίνισμα χαράς στη σκέψη αυτή, αλλά τα μάτια του ήταν νοτισμένα από λύπηση. «Αυτή τη φορά θα μείνεις για λίγο!», διόρθωσε και της πήρε την τσάντα, αφού πέρασε το μπαστούνι του στο αδύναμό του χέρι. Θεέ και Κύριε, σκέφτηκε εκείνη. Θεέ μου Μεγαλοδύναμε. Έτσι ξεκίναγαν και τελείωναν όλες οι προσευχές της τούτες τις μέρες – προσευχές που ήταν πραγματικά γοερές κραυγές έκπληξης. Πώς ήταν δυνατόν να έχει καταπέσει τόσο ο πατέρας της; Και πώς ήταν δυνατόν να είναι τόσο απερίσκεπτα πρόθυμος να ανταποκριθεί στην περί ιπποτισμού ιδέα του, ώστε να κρεμάσει το μπαστούνι του στην κουπαστή της σκάλας, για να μπορέσει –Θεέ και Κύριε!– να κουβαλήσει την τσάντα της μέχρι το δωμάτιό της; Να που το έκανε ωστόσο, και κατόπιν στάθηκε στην πόρτα, παλεύοντας να επανακτήσει τις δυνάμεις του.

«Αυτό είναι το καλύτερο δωμάτιο, σύμφωνα με την κα Μπλάνκ». Έδειξε τα παράθυρα. «Διαμπερές και ευάερο.

Δεν ξέρω. Όλα όμορφα μου φαίνονται εμένα». Γέλασε. «Τι να πω, είναι όμορφο σπίτι». Το σπίτι εκπροσωπούσε για εκείνον τη γενικότερη ευλογία της ζωής του, που ήταν έκδηλη, πραγματικά αδιαμφισβήτητη. Και την οποία δεν παρέλειπε ποτέ να αναγνωρίζει, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις εκείνες που έμενε μετέωρος απέναντι στη θλίψη. Ακόμα πιο συχνά, μετά το θάνατο της μητέρας τους, μιλούσε για το σπίτι σαν να ήταν μια παλιά σύζυγος, που είχε προσφέρει όλη τη χάρη και τη συμπαράστασή της, όλα αυτά τα χρόνια της μακράς τους ζωής: μια όμορφη σύζυγος, με μια ομορφιά όχι προφανή στα μάτια του καθενός. Ήταν πολύ ψηλό για τη γειτονιά, με επίπεδη πρόσοψη και ισιασμένη στέγη και εξογκωμένα φρύδια πάνω από τα παράθυρα. «Ιταλιάνικο στυλ», έλεγε ο πατέρας της, αλλά αυτό ήταν απλή εικασία, ή δικαιολογία. Όπως και να 'χει, το σπίτι κατάφερνε να μοιάζει τόσο απείρητο όσο και επιτηδευμένο, παρά την μπροστινή βεράντα του ισογείου, την οποία ο πατέρας της είχε βάλει να του χτίσουν προκειμένου να μπορεί τα ζεστά θερινά απογεύματα να ανταποκρίνεται στα τοπικά γούστα περί κοινωνικότητας, και η οποία είχε πνιγεί στην κυριολεξία μέσα στα αχνή κλαδιά μιας μπιγκόνιας με άνθη σαν μικρές τρομπέτες. Ήταν ένα όμορφο σπίτι, έλεγε ο πατέρας της, εννοώντας ότι διαθέτει μια καταδεκτική καρδιά, παρά το άχαρο παρουσιαστικό του. Και τώρα οι κήποι και οι θαμνώνες του ήταν αναμαλλιασμένοι, πράγμα που εκείνος πρέπει να γνώριζε, αν και σπάνια διακινδύνευε πια να ξεμυτίσει πέρα από την μπροστινή βεράντα.

Όχι πως ήταν και ποτέ ιδιαιτέρως ευπαρουσίαστοι, ούτε καν τον καιρό που το σπίτι ήταν στην ακμή του. Είχαν φιλοξενήσει στα σπλάχνα τους κρυφτό και μπάτμιντον και μπέιζμπολ και κροκέ. «Τι γινόταν εκεί, ε!», έλεγε ο πατέρας της, λες και η παρούσα ελαφρώς ρημαγμένη εικόνα τους

ήταν το κομφετί και οι κορδέλες από το πέρασμα μιας μεγαλειώδους παρέλασης. Κι υπήρχε στην μπροστινή πλευρά του σπιτιού, λίγο πιο μέσα από τον δρόμο, και κείνη η μεγάλη βελανιδιά, γηραιότερη κατά πολύ από τη γειτονιά ή και την ίδια την πόλη, που στο πάτημά της είχε κάνει συμπαράλια το πεζοδρόμιο, και που άπλωνε τα ασυμμάζευτα κλωνάρια της πάνω από τον δρόμο και κατά μήκος της αυλής – το καθένα του είχε διάμετρο μεγαλύτερη από τον κορμό κάθε άλλου κανονικού δέντρου. Υπήρχε στο κορμί της μια συστροφή που έκανε το δέντρο να φαντάζει στα μάτια τους σαν γιγάντιος δερβίσης. Ο πατέρας τους έλεγε ότι αν μπορούσαν να δουν με τον τρόπο που ο Θεός βλέπει, στη γεωλογική εποχή, θα έβλεπαν τη βελανιδιά τους να ξεπετάγεται από τη γη και να στρέφεται στον ήλιο και να τεντώνει τα χέρια της και να απολαμβάνει την ευφροσύνη τού να είναι μια βελανιδιά στην Αϊόβα. Υπήρχαν κάποτε κρεμασμένες από αυτά τα κλωνάρια τέσσερις κούνιες, που ανήγγειλαν στον κόσμο την καρπερότητα του σπιτικού τους. Η βελανιδιά ευημερούσε ακόμα, και είχαν υπάρξει, και ακόμα υπήρχαν, μηλιές και κερασιές και βερικοκιές, πασχαλιές και μπιγκόνιες και κρινάκια. Κάποιες από τις ίριδες της μητέρας της κατάφεραν ακόμα να λουλουδίζουν. Μέχρι και τώρα, εκείνη και οι αδελφές της μπορούσαν το Πάσχα να κουβαλούν αγκαλιές-αγκαλιές τα λουλούδια, κάνοντας τα μάτια του πατέρα τους να βουρκώνουν και τον ίδιο να λέει «Α μάλιστα, μάλιστα», λες κι είχαν κουβαλήσει τίποτα θυμητάρια – απλά λουλούδια, ευχάριστη υπενθύμιση λουλουδιών.

Γιατί τάχα αυτό το ακλόνητο και ευθυτενές σπίτι να της φαίνεται τόσο εγκαταλελειμμένο; Γιατί να της μοιάζει η καρδιά του τόσο ραγισμένη; Το μάτι του αυτόπτη, σκεφτόταν. Επτά από τα παιδιά του πατέρα της ερχόντουσαν ακόμα στο σπίτι όσο πιο συχνά μπορούσαν, και τηλεφωνούσαν

και έστελναν σημειώματα και δώρα και καφάσια με γκρέιπ-φρουτ. Τα παιδιά τους, από τη στιγμή που μπορούσαν να πιάσουν κραγιόνι και να σακάρωσουν τίποτα λεξούλες, ήταν δασκαλεμένα να θυμούνται τον παππού τους και προπάπ-που τους αργότερα. Οι ενορίτες και τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους πεταγόντουσαν να δουν τον πατέρα της με μια αφοσίωση, που θα είχε εξαντλήσει τις δυνάμεις του, αν ο καινούργιος πάστορας δεν τους είχε εμμέσως επισημάνει το πρόβλημα. Και υπήρχε και ο Έιμς, το alter ego του πατέρα της, τον οποίο εμπιστευόταν από τόσο παλιά και τόσο απόλυτα, που ήταν πια για όλους τους κάτι σαν δεύτερος πατέρας, πράγμα που το ενίσχυε και το γεγονός ότι γνώριζε γι' αυτούς όσα ακούσαν να τους κάνουν να αισθάνονται άβολα και παραπάνω ακόμα. Κάποιες φορές έβαζαν τον πατέρα τους να τους υποσχεθεί ότι δεν θα το πει σε κανένα, πράγμα που εκείνος ήξερε ότι υπαινισσόταν τον αιδεσιμότατο Έιμς, μιας και ο ίδιος ήταν ούτως ή άλλως αρκούντως εχέμυθος, ώστε να μην το εμπιστευτεί κάπου αλλού, πέρα από το εξομολογητήριο της άχαρης, εργένικης κουζίνας του Έιμς, όπου, όπως υποπτευόντουσαν, κάθε είδους τέτοιες δεσμεύσεις λησμονούνται. Και τι του ζητούσαν τάχα να μην πει; Τις πληροφορίες που του έλεγαν για τον Τζακ, τι είχε πει ο Τζακ, τι είχε κάνει ο Τζακ ή τι έμοιαζε να σακάρώνει.

«Πρέπει να ξέρω», έλεγε ο πατέρας τους. «Για το δικό του καλό». Οπότε του έλεγαν τα μαντάτα του άθλιου παλιό-τόμαρου, του αδελφού τους, ο οποίος το ήξερε και εξαγριω-νόταν και γέμιζε μια σκοτεινή χαρά, και ο οποίος τους κρα-τούσε ενήμερους ή ανενημέρωτους, βάζοντάς τους φιτιλιές, που εκείνοι, ανεξάρτητα από τις επιφυλάξεις τους, ένιωθαν πως ήταν επείγον να τις διαβιβάσουν, ώστε να προφυλάξουν τον πατέρα τους από το ενδεχόμενο να πρέπει και πάλι να ασχοληθεί με το σερίφη. Δεν ήταν το είδος των παιδιών που

θα διέδιδαν κουτσομπολιά. Τηρούσαν μάλιστα επ' αυτού έναν αυστηρό κώδικα μεταξύ τους, αλλά έκαναν μια εξαίρεση όσον αφορά τον Τζακ, μόνο και μόνο επειδή φοβόντουσαν να κάνουν αλλιώς. «Θα τον βάλουν άραγε φυλακή;», ρωτούσε ο ένας τον άλλο συφοριασμένα, όταν ο γιος του δημάρχου βρήκε την κυνηγετική του καρραμπίνα στον αχυρώνα τους. Μακάρι να το είχαν καταλάβει. Θα μπορούσαν να την είχαν επιστρέψει και να γλυτώσουν τον πατέρα τους από την έκπληξη και τον εξευτελισμό. Τουλάχιστον, με μια μικρή προειδοποίηση θα μπορούσε να καλμάρει κάπως, να πείσει τον εαυτό του να αισθανθεί κάτι λιγότερο ενοχλητικό από καθαρό πανικό.

Αλλά όχι, δεν τον έβαλαν φυλακή. Ο Τζακ, στητός πλάι στον πατέρα του, προέβη σε άλλη μία αίτηση συγγνώμης και συμφώνησε να σκουπίζει τα σκαλιά του δημαρχείου κάθε πρωί για μία εβδομάδα. Και πράγματι έφευγε νωρίς από το σπίτι κάθε πρωί. Και στο δημαρχείο συσσωρεύονταν φύλλα και χαμόκλαδα, μέχρι που ήρθε το τέλος της εβδομάδας και ο δήμαρχος τα σκούπισε μόνος του. Όχι. Ο πατέρας του μεσολαβούσε πάντοτε για χάρη του. Και μόνο το γεγονός ότι πατέρας του ήταν ο πατέρας του, καθιστούσε συνήθως τη μεσολάβηση περιττή. Κι εκείνο το παιδί μπορούσε να ζητά συγγνώμη όσο συχνά οι υπόλοιποι Μπάουτον μπορούσαν να απαγγέλλουν το «Πιστεύω».

Μια δεκαετία από παρασπονδίες, μικρές και μεγάλες. Και η όλη κατάσταση επιδειωνόταν από τη συναίσθηση καθενός τους πως πρέπει να είναι όλοι τους διαρκώς σε επιφυλακή ενώπιον των παραβάσεων, που μπορεί ανά πάσα ώρα και στιγμή να βγουν στο προσκήνιο· και γινόταν ακόμη χειρότερη από το γεγονός ότι ο Τζακ ποτέ του δεν τους το είχε ανταποδώσει κάπως, αν και αυτό μπορεί να οφειλόταν μόνο και μόνο στο ότι η δική τους προσωπική ηθική βλάβη

ήταν πολύ αμελητέα για να τον απασχολήσει. Αν έλεγε κανείς πως κουβαλούσαν από κοινού μέχρι σήμερα μια βαριά συνείδηση για τον Τζακ, θα μεγαλοποιούσε κάπως τα πράγματα. Αναμφίβολα, εκείνος είχε τους δικούς του λόγους να μένει μακριά όλα αυτά τα χρόνια, αρνούμενος κάθε επαφή μαζί τους. Θεωρητικά ήταν ζωντανός – Θεός φυλάξοι! Αναθυμούμενοι το παρελθόν, τους ήταν εύκολο να φαντάζονται ότι ο Τζακ ίσως να είχε κουραστεί απ' όλα αυτά, έστω κι αν ήξεραν ότι εκείνος θα κορόιδευε μελαγχολικά μια τέτοια σκέψη. Κάποιες φορές φαινόταν σαν να ευχόταν να μπορούσε απλά να εμπιστευτεί κάποιο αδελφό ή αδελφή. Θυμόντουσαν ότι από καιρού εις καιρόν είχε υπάρξει σχεδόν ειλικρινής, είχε κάνει σχεδόν φιλότιμες προσπάθειες να τους μιλήσει. Κατόπιν, έβαζε τα γέλια, αλλά αυτό μπορεί να ήταν από αμηχανία.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, ήταν περιποιητικοί με τον πατέρα τους, εν μέρει επειδή είχαν επίγνωση της θλίψης του. Και ήταν ιδιαίτερα ευγενικοί ο ένας με τον άλλο, και καλόκαρδοι και είχαν αδυναμία στο να ανακαλούν τις καλές εποχές και να κοιτούν παλιές φωτογραφίες, ώστε ο πατέρας τους να γελά και να τους λέει, «Ναι, ναι, ήσασταν μάλλον ατίθασοι». Κι ίσως αυτό να ήταν πιο γνήσιο αν οφειλόταν σε μια βαριά συνείδηση, ή, αν όχι σ' αυτό, σ' ένα μαράζι που βιωνόταν ως ενοχή. Τα καλά, ευγενικά και καλόκαρδα αδελφάκια της ήταν καλά, ευγενικά και καλόκαρδα με τρόπο συνειδητό και οφθαλμοφανή. Ακόμη και ως παιδιά ήταν καλά όχι μόνο επειδή ήταν πράγματι καλά, αλλά και επειδή ήθελαν να τα βλέπουν ως καλά. Υπήρχε σε όλο αυτό κάτι ενοχλητικό, σαν υποκρισία, αν και η μόνη του αιτία ήταν να αναπληρωθεί η συμπεριφορά του Τζακ, ο οποίος ήταν τόσο κατάφωρα «μη-καλός» που έριχνε μια σκιά πάνω σε όλο τους το σπιτικό. Ήταν όσο χαρούμενοι θα τους ήθελε ο πατέ-

ρας τους, κι ακόμα παραπάνω. Τι ευθυμία! Και ο πατέρας τους γελούσε με όλα αυτά, χόρευε μαζί τους στο ρυθμό του φωνογράφου, τραγούδαγε μαζί τους γύρω από το πιάνο. Τι όμορφη υπέροχη οικογένεια που ήταν! Και ο Τζακ, αν ήταν όλως διόλου παρών, κοίταζε και χαμογελούσε και δεν συμμετείχε σε τίποτα.

Τώρα, ως ενήλικες, ήταν τόσο προσεκτικοί στο να μαζεύονται τις γιορτές, ώστε η Γκλόρι είχε να δει το σπίτι άδειο και σιωπηλό για πολλά χρόνια, από τότε που ήταν παιδί. Ακόμα και τότε που οι άλλοι όλοι είχαν φύγει για τις σπουδές τους, ήταν εκεί η μητέρα της, κι ήταν αρκετά ακμαίος ακόμα ο πατέρας της, ώστε να κάνει λίγο θόρυβο στο σπίτι με τα πήγαινε-έλα, τα σιγοτραγουδίσματά του και τις γκρίνιες του. «Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί πρέπει να κοπανάει έτσι την πόρτα!», έλεγε η μητέρα της, κάθε φορά που εκείνος έβγαινε για να ανταποκριθεί σε κάποιο ιερατικό καθήκον ή να παίξει ντάμα με τον Έιμς. Πηδούσε δύο δύο σχεδόν τα σκαλιά. Το ζήτημα του Τζακ και το κορίτσι εκείνο και το μωρό της, τον είχαν γονατίσει, οι σχέψεις του είχαν γίνει κουβάρι, αλλά ήταν ακόμα αρκετά εύρωστος, γεμάτος αποφασιστικότητα. Κατόπιν, όταν πια η ανημπόρια του τον κατέβαλε, κι αφού η μητέρα τους πέθανε, υπήρχε ακόμη το λεφούσι της οικογένειας – όλα εκείνα τα ανήλικα ξαδέλφια που καυγάδιζαν και χωράτευαν και που αναστάτωναν και αποδιοργάνωναν τις ενήλικες συζητήσεις αρκετά συχνά, ώστε να αποσοβούν τις πολλές πολλές ερωτήσεις γύρω από τις λεπτομέρειες της δικής της κατάστασης. Ακόμη δίδασκε, ακόμη λογοδοσμένη, ναι – οι παρατεταμένοι αρραβώνες είναι οι καλύτεροι. Δύο φορές είχε όντως έρθει ο μνηστήρας στο σπίτι μαζί της, είχε μοιράσει χειραψίες δεξιά κι αριστερά, κι είχε ξεδιπλώσει το χαμόγελό του ενώπιον της αβρότητάς τους, που τον εξέταζε από την κορφή ως τα νύχια.

Είχε βρεθεί στο σπίτι τους. Μόνο για λίγο μπορούσε να μείνει, αλλά είχε γνωρίσει τον πατέρα της, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι του φάνηκε μια χαρά τύπος, πράγμα που είχε κάπως αμβλύνει τις υποψίες. Τις δικές τους και τις δικές της. Και τώρα, να που ήταν εδώ μόνη της με τον κακομοίρη τον γερο-πατέρα της, τον θλιμμένο γερο-πατέρα της, που πάνω στον ώμο του είχε κλάψει κάποια στιγμή της ζωής του κάθε πρεσβυτεριανός της Γκίλιαντ, από είκοσι χρονών και πάνω. Δίχως ανάγκη να ειπωθεί τίποτα, μα και δίχως την ελπίδα να μείνει κάτι κρυφό.

Τώρα που είχε επιστρέψει για να ζήσει εδώ, της φαινόταν η πόλη διαφορετική. Είχε πέρα για πέρα συνηθίσει την Γκίλιαντ ως θέμα και σκηνικό νοσταλγικής ανάμνησης. Πόσο πολύ άρεσε στους αδελφούς και τις αδελφές της –του Τζακ εξαιρουμένου– να επιστρέφουν στο σπίτι, και πόσο έτοιμοι ήταν πάντοτε να ξαναφύγουν. Πόσο αγαπημένος τους ήταν ο γέρικος τόπος και οι παλιές ιστορίες, και πόσο μακριά είχαν όλοι τους σκορπίσει. Το παρελθόν είναι ένα πολύ όμορφο πράγμα, όταν είναι στη θέση του. Όμως, η τωρινή της επιστροφή, για να μείνει, όπως είχε πει ο πατέρας της, είχε φορτώσει στη μνήμη της μια δυσοίωνη σκοτεινιά. Όλοι ξέρουν πως το να υπερβαίνει η μνήμη τα σύνορά της με αυτό τον τρόπο και να γίνεται παρόν ή και πιθανό μέλλον, αποτελεί πράγμα κάπως πένθιμο. Πικράθηκε στη σκέψη της λύπησής τους.

Οι περισσότερες οικογένειες είχαν γκρεμίσει τα παράσπιτα που κύκλωναν τα σπιτικά τους κι είχαν πουλήσει τα βοσκοτόπια τους. Μικρότερα σπίτια άλλου στυλ είχαν ξεφυτρώσει ανάμεσά τους, σε τέτοια έκταση που να κάνουν τα παλιά να μοιάζουν ολοένα και πιο παράταιρα. Τα σπιτικά της Γκίλιαντ είχαν κάποτε ολόγυρά τους ένα μεράδι γης, μπαλωμένο με κήπους και ντοματιές, με κοτέτσια και ξυλα-

ποθήκες, με ξύλινα κλουβιά για τα κουνέλια και αχυρώνες για κάνα δυο αγελάδες, κάνα δυο άλογα. Αυτά ήταν ό,τι απαιτούσε όλο κι όλο η ζωή. «Ήταν το αυτοκίνητο που τα άλλαξε όλα αυτά», έλεγε ο πατέρας της. «Οι άνθρωποι δεν εξαρτιόντουσαν από τα δικά τους προϊόντα όπως παλαιότερα. Ήταν μια απώλεια – τίποτα δεν έκανε τα λουλούδια να ευδοκιμούν καλύτερα από τα περιττώματα που άφηναν οι κότες».

Οι Μπάουτον, που τα κρατούσαν όλα, είχαν κρατήσει και τη γη τους, με τον αχυρώνα τους αδειανό, την ξυλαποθήκη αχρείαστη, τον οπωρώνα τους ακλάδευτο και το βοσκοτόπι τους δίχως άλογα να το βοσκήσουν. Εκεί, στο αμετάβλητο πεδίο της παιδικής τους ηλικίας, οι αδελφοί και οι αδελφές της μπορούσαν να ανακαλούν –και πράγματι ανακαλούσαν– με πολλές λεπτομέρειες εκείνα τα χρόνια, τις κοινές τους αναμνήσεις, αλλά συχνότερα τις δικές του ο καθένας αναμνήσεις, που δεν έβρισκε κανένα ιδιαίτερο λόγο να τις μοιραστεί με τους άλλους. Κοίταζαν φωτογραφίες και σκάλιζαν τα περασμένα και γελούσαν, και ο πατέρας τους χαιρόταν μακαρίως.

Το κτήμα των Μπάουτον ήταν μια φαρδιά λωρίδα γης, πλάι στο σπίτι, η οποία κάλυπτε δύο οικοδομικά τετράγωνα (τώρα που η πόλη είχε εξαπλωθεί αρκετά, ώστε να έχει οικοδομικά τετράγωνα). Για χρόνια, κάποιος γείτονας –τον αποκαλούσαν ακόμη «κ. Τρότσκυ», επειδή τον είχε αποκαλέσει έτσι ο Λουκ, κάποια φορά που είχε επιστρέψει σπίτι από το κολέγιο– καλλιεργούσε τριφύλλι στο μισό από αυτό, και ο πατέρας της δεν μπορούσε συχνά να βρει λόγια για να εκφράσει την ενόχλησή του. «Αν με ρωτούσε έστω...», έλεγε. Εκείνη ήταν πολύ νέα τότε, για να καταλαβαίνει τα παρτέρια του τριφυλλιού, και μόνο όταν ήταν στο κολέγιο άρχισε να αντιλαμβάνεται τι υποδήλωναν οι παλιές ιστορίες και